

Dette hellige evangelium står skrevet hos evangelisten Johannes i det første kapittel.

Prekentekest: Joh 1,1-14

I begynnelsen var Ordet. Ordet var hos Gud, og Ordet var Gud. Han var i begynnelsen hos Gud.

Alt er blitt til ved ham; uten ham er ikke noe blitt til av alt som er til. I ham var liv, og livet var menneskenes lys. Og lyset skinner i mørket, men mørket tok ikke imot det.

En mann stod fram, utsendt av Gud. Johannes var hans navn. Han kom for å vitne; han skulle vitne om lyset, så alle skulle komme til tro ved ham. Det var ikke han som var lyset, men han skulle vitne om lyset.

Det sanne lys, som lyser for hvert menneske, kom nå til verden. Han var i verden, og verden er blitt til ved ham, men verden kjente ham ikke.

Han kom til sitt eget, men hans egne tok ikke imot ham. Alle som tok imot ham, dem gav han rett til å bli Guds barn – de som tror på hans navn. De er ikke født av kjøtt og blod, ikke ved menneskers vilje og ikke ved manns vilje, men av Gud.

Og Ordet ble menneske og tok bolig iblant oss, og vi så hans herlighet, den herlighet som den enbårne Sønn har fra sin Far, full av nåde og sannhet.

Slik lyder det hellige evangelium.

«En frelser er oss født i dag.» (N13.41)

Høytidsvers:

*En frelser er oss født i dag, i mennesker Guds velbehag,
Gud være pris og ære! Nå er han født i Davids stad;
den sønn som englene tilbad, velsignet evig være!
Min sjel, kjenn vel denne nåde fri fra våde,
mett ditt øye nå med lyset fra det høye!*

Årets nobelprisvinner i litteratur uttrykker følgende tanker hos kunstmaler Asle: «... eg ville berre måla for å få noko sagt som ikkje kunne seiast på nokon annan måte, ja måla fram eit fråværande nærvær, slik eg tenkjer det, tenkjer eg, ja få det svarte til å lysa, ja måla fram det lysande mørkret, tenkjer eg ...» og videre i tankerekken hos Jon Fosse i Septologien: «... men det å gå inn i sitt inste bilete, ja å sjå det, ja det er vel det same som å døy? Tenkjer eg, ja kanskje det same som å sjå Gud? Og den som ser Gud han døyr, som det skrive står, tenkjer eg ...» (Septologien III-IV s.163-165. Jon Fosse)

Hos Fosse møter vi en retning som ser begrensningene i språkets evne til å uttrykke seg fullgodt om Gud og det gudommelige. Apofatisk teologi har siden

middelalderen, og helt tilbake til pseudo-Dionysios rundt år 600, sett språkets begrensning i det at ved å si noe om Gud får man likevel ikke sagt alt og språket blir begrensende. Men klarere kan man uttrykke det usigelige i negasjoner og i stillheten mellom ordene, altså hva Gud og det gudommelige ikke er, og i paradokser.

Like fullt har Fosse skrevet ord på ord på ord – og gjennom ord og setninger formidlet mye til sine lesere, kanskje også mellom ordene. I østkirken ser vi ikoner og bilder som uttrykk for det mysteriet som ord ikke fullt ut kan uttrykke. Like fullt har Gud gitt oss språket og valgt å avdekke det skjulte i ord, ord som Gud lot åpenbare gjennom sine profeter i gammel tid, men ikke bare i ord – også i tegnhandlinger og mektige gjerninger.

Aller sist åpenbarte Gud seg i Sønnen Jesus Kristus, og vi ser hvordan fortellingen om Jesus blir oppfyllelsen av profetiene i Det gamle testamentet. Like fullt rommer himmelens Gud så mye mer enn ord kan uttrykke.

I Johannes-prologen er det som ordene er gjort så få og samtidig så viktige at alt utenomsnakk er visket bort. Når alt det andre meningsbærende og viktige er borte, blir han som er Ordet tilbake. For det var slik det startet, og her formidlet som guddommelig sannhet gjennom apostelen Johannes i det som Gud lar åpenbare: «I begynnelsen var Ordet. Ordet var hos Gud, og Ordet var Gud.»

I åpenbaringsens ord møter vi ikke den samme forlegenhet på ordenes vegne. Vi møter et fortettet meningsbærende språk – og det vi får er hva vi har. Det vi vet om Gud er det som Gud har valgt å åpenbare for oss i de hellige skriftene. Og Johannes tar oss med hinsides alt vi kunne vite om ikke Gud hadde åpenbart det for oss.

Da Jesus kom, var det som at Gud åpnet de gamle skriftene. Over alt der Jesus gikk fram ble profetier i den gamle pakt oppfylt. Det var som en billedbok. Manus var det jødiske folkets barnelærdom og bildene fikk de da det nedskrevne skjedde i sann nåtid.

Johannesevangeliet er for oss et nødvendig korrektiv til alle som i tidens løp har redusert Jesus til et stort menneske, en religionsstifter og viktig historisk person, men ikke så mye mer enn det. Jesus ble født inn i den gamle pakt, men førte videre Guds frelseshistorie med sitt folk inn i en ny pakt, for det går en linje av frelseshistorie gjennom begge testamenter, og Jesus omkranser hele tidslinjen fra begynnelsen til enden som alfa og omega.

Jesus var i egen person selve oppfyllelsen av Guds løfter gjennom profetene. Det var om ham de talte, like fra Moses til døperen Johannes. Der profetene hadde sagt: «Så sier Herren», sa nå Jesus: «Dere har hørt det er sagt ... men jeg sier dere.» Matt 5. I samtiden var dette uhørt. Jesus talte med Guds autoritet som aldri noen profet før ham hadde talt.

Vi er som menneskehet av naturen spikret til den verden som forgår, født utenfor paradiset, utenfor samfunnet med Gud, i syndefallets verden og uten håp for evigheten. Dette er menneskehetens dystre skjebne. Vi trenger å frelses. Men etter Jesu egen befaling og løfte, ble vi gjennom dåpens sakrament født inn i Guds fullkomne verden og fikk et nytt liv i troen som selv døden ikke kan drepe. Gud inngikk en pakt med oss. Som troende kristne har vi dobbelt statsborgerskap, både registrert i folkeregisteret der vi bor og i himmelen der vi har vårt hjem.

Den nye pakten med Gud er basert på det som Gud gjennom Jesus har gjort. Vår rolle i det hele er å ta imot og leve i det vi har mottatt. For, står det skrevet: «Alle som tok imot ham, dem gav han rett til å bli Guds barn – de som tror på hans navn. De er ikke født av kjøtt og blod, ikke ved menneskers vilje og ikke ved manns vilje, men av Gud.»

Her tar Johannesevangeliet oss inn i de store dybdene i teologien. Ordet, som var der i begynnelsen, som alt er blitt til ved, skaperordet som skapte alt som finnes av natur, kom inn i vår verden. Gud sa, og det ble til.

Ordet ble menneske. Barnet i krybben var preeksistent, slik også profeten Mika skriver: «Du, Betlehem, Efrata, minst blant slektene i Juda! Fra deg lar jeg en hersker over Israel komme. Hans opphav er fra gammel tid, fra eldgamle dager.» Mika 5,1. Guds Sønn var fra evige tider.

Så skulle det vise seg at overalt der Jesus gikk fram, ble mennesker helbredet. Jesus sa, og slik ble det. Blinde ble seende, døve fikk høre og lamme fikk førligheten tilbake. I Johannesevangeliet omtales dette som tegn. Tegnene viste til det fullkomne i himmelriket hos Gud, slik skapelsen skulle være. Overalt der Jesus gikk fram skulle folket få se himmelriket i glimt, slik det en gang skal bli når det fullendte Guds rike ved tidens slutt blir synlig.

Inkarnasjonen viser at Gud tar skapelsen på alvor og står ved sitt skaperverk til tross for alt det som syndefallet en gang raserte. Blant de skadde ting er fremfor alt den menneskelige dømmekraft og fornuft. Vår mulighet til å forstå Gud er sterkt redusert. I mange fall dreier det seg mer om å tro og godta Guds ord, og med det også tro og godta han som kalles Ordet.

Da mennesker begynte å tro Gud på Ordet, skapte det tro i deres hjerter, men også en lengsel i dem etter å ta til seg alt Guds ord. For troen og Ordet hører sammen, og det gjør noe med oss. Ånden bruker Ordet fra Gud til å likedanne oss med Kristus. Helliggjørelse kalles dette. Måtte denne samme lengsel være i våre hjerter – å la oss forme av vår Herre og Frelser.

Vi kan knapt forstå inkarnasjonen, for den er virkelig et mysterium – slike ting som sprenger vår forstand og tanke. Men vi kan ta imot det i tro slik vi gjør med mysteriene.

Juledagens evangelium forkynner et dypt alvor og en stor glede. Jesus vil fellesskap – inderlig fellesskap. I dag er det som begrensninger i tid og rom er borte. Fra framtida kommer vår Frelser oss nær i de helliges samfunn.

I dag er den samme Jesus også nær der hans brødre og søstre har det vondt og ser på livet som en gåte. Jesus har ikke forlatt den som lider og kjenner seg alene. «Herren er nær hos dem som har et nedbrutt hjerte, og han frelser dem som har en knust ånd», står det i Salme 34.

Jesus Kristus er ikke lenger barnet i krybben. Han møter oss i ordet som forkynnes og i nattverdens hellige handling. En dag skal han møte oss ansikt til ansikt og ønske sin frikjøpte menighet velkommen hjem.

Ære være Faderen og Sønnen og Den Hellige Ånd, som var og er og blir én sann Gud fra evighet og til evighet.